

ewij is. En de worden geacht tegenwoordig tigen, waar- dan de familie

ming van onze moeten gehou- we thans rusten vraag voor, of die alleen ter houden wordt, den Kerkraad, t huwelijk ker- oezet het toch lle diensten, in t geldelijke be- ten, doch brengt altoos eenige niet billijk, dat te worden ge- welijk kerkelijk den deze kosten er zij hiervoor

at gewenschte illige gave dese n dag, waarvoor honken wordt, artheid voor.

En dit offer daarmede meer

it helaas niet d dreeve erva- Kerk komt om f met schriele geven kan, als d te over ge- an bruidskleed, feestmaaltijd, en zoo weinig ens de kosten

ingen in ver- den maatreg- ten, die hun n, een zekere kosten wordt frag natuurlijk en dienen om den. En voor talen kunnen, lsbetvestiging steld, zonder de meergego- gesteld. Mas- acht worden gen aan deze gezworen. Wie huwelijk een noort ook de

el toe, dat de vden voorge- zou zeer stei- e Schrift ons t in verschil- te men meer oter zijn, het oelen worden en verschil in eemente niet t daarom te afzonderlijke maar de niet- ar een zoo- waarbijn ten welijk beves- et ook af te die betalen, wen, maar t zijn diit, ont, omdat nsten mede- gen tusschen in de Kerk al de laatste dat men de eveling om nu, te gaan in Naam des kan op den oer de Over- ook kerke- niet wachten

de rijkere den. Daar- ekening van legenen, die or degenen, t geen geval ren worden te het geval nen, die niet t som te be- op Zondag

we onlangs id om den ers begeer t wordt op t, omdat se de middag- plaats vin- ij wel reke- woonte, die bestaat, om ook in de heid te ge- men.

onbekend, voord niet, en bezwaar ten op één ni worden. war zelden gen, komt ebediening sbediening t daarvan ms weken t zeker in kerkenorde

zegt, dat de doop zoo spoedig behoort te diend te worden als men dezen verkrijgen kan.

Het bezwaar schuilt dus daarin alleen, dat het voorlezen van beide formulieren zooveel tijd eischt en dat bij een gewone Avondmaalsbediening, waarbij veel tafels bediend moeten worden, de dienst daardoor te lang gerekte zou worden. Maar bij een voortgezette Avondmaalsbediening in de middag- of avondgodsdiensttoefening bestaat dit bezwaar niet, of althans niet in die mate. Vooreerst is er geen noodzaak om bij zulk een voortgezette Avondmaalsbediening het gehele formulier wederom te lezen. En in de tweede plaats is het aantal gasten, die aan deze voortgezette Avondmaalsbediening dedine- men, gewoonlijk zoo gering, dat men met een tafel kan volstaan. Volgt daarna de nabetrachtingspredikatie, dan kan zeer wel aan het slot daarvan de doopsbediening plaats vinden. Het bezwaar, dat men beide Sacramenten terstond na elkander zou zien be- dienen, vervalt daarmede tegelijk, omdat de predikatie dan tusschen beide bedieningen inschuilt.

Maar hoe men hier ook over denken moge, zeker is, dat de Kerkraad de ouders, die er prijs op stellen, dat het Verbond der gemede zoo spoedig mogelijk aan hun kind bezegeld zal worden, daarin behoort ter wille te zijn. Calvin wilde zelfs, dat wanneer de ouders niet wachten wilden tot den a.s. Zondag, d gemeente in de week op een gewonen dag apart zou bijeengetroffen worden, alleen om aan zulke ouders de gelegenheid tot den doop te geven.

Dr. H. H. K.

### Kootwijken Scholen

In hartelijken dank ontvangen uit De Lier (Z.-H.) postwissel groot f 1.—.

Dr. J. H. HOUTAAGERS, Voorzitter.

### Leestafel.

H. S. S. KUYPER, HONGARIJEN IN OORLOGSTIJD. In en om de Nederlandse Ambulance te Boedapest. (Beuven en uitslag naar Weenen). E. J. Bosch (Jen., Baar., 1918).

### II.

Tijdens den oorlog in HONGARIJEN vertoefend, had zij dit land liefgekegen en, in Holland teruggekeerd, wilde zij er ook haar liefde voor wekken.

Bij haar weten, dat de gemiddelde kennis, die een gewoon Hollands kindsch van Hongarije heeft, zoo goed als niets is (p. 38), en gedachte aan het onbekend maakt onbemand, heeft Mev. KUYPER dit boek geschreven.

Doel van HONGARIJEN IN OORLOGSTIJD is dus, gewone Hollandse menschen met HONGARIJEN te doen lief krijgen. De HONGARIJEN, t et hun geschiedenis van bloed en tranen (p. 11), miskenend en achteruit gezet, door het machts- Oostenrijk vooral, met hun kinderlijke volks- ziel, zich uitend in een haatsochtelijke liefde voor eigen land, volk en taal, ook zich stund in dankbaarheid voor ieder blijk van eerkening en waardering. (p. 66). Van de vier stukken waarin zij haar boek verdeeld heeft, staan echter alleen het tweede: AMBULANCE-LEVEN IN BOEDAPEST en het derde: VACANTIE IN DE HONK TATRA met dit boek in onmiddellijk ver- band. Het eerste: NAAR GELWITZ en het vierde: EEN WEEK IN WEENEN staan er in oort verwijderd verband mee. In dat eerste boek vertelt ons de schrijfster hoe zij, in DUTSCHLAND zijnde, naar HONGARIJ kwam, en in het vierde, hoe zij in HONGARIJ zijnde naar OOSTENRIJK ging. Zelf schrijft zij dan ook: «Hoe wel mijn boek niet met HONGARIJ begint, noch met HONGARIJ eindigt, heb ik niet gezegd dat «Hongarije in Oorlogstijd» te noemen. Gelwits en Weenen zijn voor- en naspel. — Hongarije is de hoofdzak». (p. 10).

Dan, ook het tweede en derde stuk zijn, door- dat in AMBULANCE-LEVEN IN BOEDAPEST, het beeld der huishouding en in VACANTIE IN DE HONK TATRA de Toekomst aan het woord is, nog weer voortdurend onderscheiden.

Toch zou ik niet gaarne onderschrijven het wijzenoordeel, dat het boek eenheid mist, want als «reisverhaal» met tijdgenen van zeven maanden heeft het wel eenheid. Waar echter de schrijfster van GELWITZ en WEENEN als van «voor» en «naspel» spreekt, dunkt mij, dat zij wel geen bezwaar zal maken, dat ik van die twee, zij het ook in een ander beeld, als van «voor» en «naspel» spreekt, en om wat ik hier boven schreef, van AMBULANCE-LEVEN IN BOEDAPEST als «hoofd» en van VACANTIE IN HONK TATRA als tweede «gerechtig», spreekt.

Met het «voorgerecht» zijn we al klaar, heden zal ik het dus hebben over het «hoofdgerecht» de *pluie de restaurant*, die de smakvolle gast- vrouw ons voorziet aan haar spijstkeuken dorch. Als overal in het boek, treft ook in dit tweede stuk het heel-individuele, het zich in onoverhol- lenlijk aan den lezer vertoonen. Onoverhol- lenlijk van, het geldt ook voor AMBULANCE- LEVEN IN BOEDAPEST, door beheerschte even- wigtheden, groote bekoring.

In trokken, ontmoeten aan dit deel van het dagboek wil ik dat nu nader aanwijzen.

Uit al haar doen, als «Hoofd van den huishoudelijken dienst», waarvan Mev. KUYPER ons hier vertelt, treedt naar voren haar zin voor Organisatie. Iets was doop denken aan wat zij op p. 439 van haar Vader schrijft, dat de juiste keuze en goede organisatie van arbeid, maar ook van *vacantie*, het geheim is van het doeltreffend volbrengen van een levenszaak».

Op p. 236—247 doet zij verslag van de «retrospectieve beschouwingen», die zij, toen haar baak in de Ambulance was volbracht, na een, haar zuster en haar, in HONK RIZ, door Ms. VAN ROOYENEN LINDRO aangeboden souper, met dezen held over de groote be- tenkens van organisatie in het algemeen, voor een ambulance-organisatie in het bijzonder en voor een Nederlandse ambulance-organisatie aller- bijzonder. Een organisatie, zoo vermenen wij, was dan ook voor het Ambulance-leven in BOEDAPEST door den leider vooraf klaargemaakt (p. 242). Iets was dat te meer noodig was, wijl zij een Nederlandse Ambulance was en een Ne- derlander jure zoo maling heeft aan al wat organisatie is» (p. 239).

Mev. KUYPER kan het weten. Maar en dit is nu het mooie, in gehoor- zamen willen heeft zij en zich zelf wat haar taak betreft, den huishoudelijken dienst, aan de door den leider vooraf klaargemaakte organisatie dan ook stipt gehouden en als hoofd van dien dienst, door woord en voorbeeld getoerd, dat ook door anderen, sde jeren regelmaat van arbeid

en rust en maaltijden» (p. 237) niet verbroken werd.

Dit is het haar mogelijk geweest veleer mogelijkheden, die zich aanvankelijk opdeden, te overwinnen.

En die mogelijkheden waren niet gering. In het «Blinden-Instituut voor Israëlitische Kinderen» dat tot hospitaal was ingericht, was een lift, die van de keuken naar de huiskamer bracht, maar ze werkte niet, en wie naar boven of beneden wilde moest dus van de trap met 120 treden gebruik maken. In de keuken voer- den drie Hongaarsche kokke het hevel. Bij maan- den lang gemis aan een hollandsche kook- vrouw», werd het, met deze «drie massen op een schip», des te herwaartijker het «doop den medischen dienst voorgeschreven een der pa- diënten» te doen bereiden. Daarbij kwam de op het stuk van mijn-en-dijn minste betrou- baarheid van het Hongaarsche dienstpersoneel en het op stuk van «punctualiteit», evenmin be- trouwbare winkelpersoneel in de stad. En bij maanden lang gemis van een «huip in de huis houding», stond Mev. KUYPER voor alles alleen, moest zich dan ook vaak werk getroosten dat men ten onzent aan een dienstbode overlat. Bij al die moeilijkheden kwam dan nog een zeer groote, en wel haar volkomen gemis van kennis der Hongaarsche taal. Toen zij dan ook ras in het hospitaal was, werd haar toegelust- terd: «Als u hier het huishouden moet doen, dan beklim ik u!» Maar Mev. KUYPER herin- nerte zich toen het zeggen van een groot man: «Moeilijkheden zijn er om overwonnen te worden. En zij heeft ze overwonnen.

Zoo heeft zij, zonder dat haar huishoudelijke dienst er nadeel van had, tijd gevonden, «ge- toverde», bezocht te ontvangen van te en bren- gen aan de Hongaarsche autoriteiten en de leden der Nederlandse Kolonie; haar kunst- zin, door het bezichtigen van musea en paleizen, haar zin voor natuurschoon, door tochten in de omgeving der stad, kunnen bevredigen; een jaarvergadering van den Hongaarschen Calvi- nisten-bond en een samenkomst van de gerefor- meerde meisjesvereniging kunnen bijwoonen. En terwijl zij haar lezers van dit alles op de meest onderhoudende wijze vertelt, deelt zij hun ook mee, hoe zij, als goed gereformeerde vrouw, in het vreemde land, onder een volk waarvan zij de taal in het eerst heel-niet ver- stond, toch met haar zuster en enkele anderen Zondag wist te houden.

Voor dit haar zich zelf naar de vooraf- klaargemaakte organisatie der ambulance voegen, uitkomend, ook in haar zeggen, dat «de huishou- delijke dienst geen zelfdoel, maar slechts middel voor het doel van den medischen dienst moest zijn», en ook voor haar bij anderen, in den huishoudelijken dienst, met vaste hand organisatie handhaven, wil ik, ook weer met enkele trekken ontmoeten aan het boek, aanwijzen, dat de laatste grond en oorsaak haar overtuikbare willen was, waardoor zij niet alleen, zoals reeds bleek, haar handelingen, maar ook haar innerlijk be- heerschte. Haar innerlijk van levendig tempera- ment, van met snel en diep volend verbonden suelle en dieps ontrouwenlijkheid voor indrukken en met snel en krachtig uit-eigen-beweging streven.

«ze met rijk gemoedsleven verbonden recep- teel we en spontaneiteit toont zij in haar verkeer. S. Hooveel den huishoudelijken dienst het te fit, met de verterkte en gewonde militairen in de hospitaal. Zich bewust van de macht te «merkelijk haar gemis van kennis der Hongaarsche taal, naar verstand komt de drang bij haar op, zalkaans een paar vriendelijke, belangstellende woorden tot ze te zeggen (p. 66). Nu wil zij ook teminste toevoel van het Hongaarsch leeren, dat zij die woorden kan zeggen; en het gelukt haar vrij spoedig.

Wanneer echter, smartverzachting door het woord heel-niet gaat, dat wil zij haar toech en beproeft het, gelijk bij dien veronden, op sterven-liggenden Roomschen BOEDIST met het keeten. Hij was reeds bedrind en zijn Rozmache verpleegster had hem haar silveren crucifix op de borst gelegd. Wanneer Mev. KUYPER hem bezoekt legt ze zijn en haar hand op het kruisbeeld, en toen kuiltte hij zacht, dat het goed was. De taal van het symbool vermond hij».

In haar dagboek tekende zij onder 25 Maart op: «In dat oogenblik, toen onze beide handen het crucifix voelden, hebben onze zielen ge- sproken van den eenigen troost in leven en sterven — en elkaar verstaan» (p. 217).

Andere trekken van, door ontrikbaar, willen beheerscht temperament.

Zij vocht den oorlog als «afschuwelijk» en bij de contrasterende gewaarwording van het in tweede-geenieting leed-vergetend BOEDAPEST, stegert haar onlust-gevoel op tot woede-affect, om, na snelle en betruken bezieming op het «mens- cheelijken» van zulk een momenteel vergeten, zich ook even spoedig weer te gaan leggen. Zelf zich «aanpassende» aan den oorlogtoestand kan ze over Dr. SAGI, den militair commandant van het hospitaal, zich vrolijk maken, wanneer zij, na hem geleerd te hebben: «ik ben een goede baas», op haar vraag: «Wat Sind Sie auf holländisch?» ten-antwoord krijgt al ben een koelebaas». (p. 80). In het Waren- huise van BERTHOLD, met dames der Holland- sche kolonie inkoopende doente, kan zij schertsen. Maar als plotseling een brullende schreeuw, als van een gewond, die, «Mein einzig Schatz» tot haar doordringt en een oude winkeldiende haar het doods-telefoon toont; staat haar blij- heid in smart van medegevoel over, is haar de blik uit de betraande vader-ogen om niet te vergeten; en toch kan zij niet langer troosten, want op dit oogenblik roept haar plicht elders.

«Voor dit ontrikbare willen dat zoewel naar buiten, als naar binnen zoo beheerscht bij haar werkt, menen ik achter het milieu waarin zij eedert jaren verkeert, den dieperen grond te vinden in Mev. KUYPER's Calvinistisch Geloof.

Van haar sympathie voor wat haar Vader eens genoemd heeft «het Christendom van groote keus», geeft zij in haar boek op meer dan een bladzijde blijk. Zoo op die waar zij het heeft over de ernstige pogingen van den Hongaarschen Dr. SEMERETZ, kenner ook van onze taal, privaat-docent aan de Theologische school te BOEDAPEST, om be-eens in HONGARIJ zoo bloeiend, maar later verwekt HONGARIJ, thans weer te doen opleven.

Maar ook geeft zij, aan wie het nog niet zou weten, in dit haar boek blijk, dat zij met heel haar volgend, denkend en wilkend ik aan het CALVINISME vast liet, dat zij dit Geloof geleefte.

Nu zal ik niet beweren, dat aan het CALVI- NISME het monopolie der karakter-vorming toe- komt, dat ook niet andere factoren er toe kun- nen meewerken en evenmin, dat alle CALVINIS- ten het zich verwerven van een karakter zijn toegewijd. Maar wel durf ik beweren, dat indien ook andere factoren, gelijk dit bij Mev. KUYPER gebeurd is, meewerken, het CALVINIS- ME voor karaktervorming bijzonder gunstig is.

De historie bevestigt dat en als Mev. KUYPER het over de vervolgingen heeft, die het PA- TENTATIE in HONGARIJ had te verduren, memoreert zij het woord van een geschiedschrij- ver: «De Calvinisten werden sinds beroemd door de ontrikbaarheid van hun karakter» (p. 292).

Het «echte Calvinisme, over zijn *contra-fagen* heb ik het nu niet, veruikt allermint, al bindt het met vasten band het ik aan God en Zijn wil, den mensch in den Christen.

Dit komt bij AMBULANCE-LEVEN IN BOEDAPEST ook zoo uit in wat de Schrijfster zelf betreft.

Ook daarvan ten slotte nog enkele, aan haar boek ontnomen trekken.

Van haar door christelijk-willen beheerschte streven naar esthetische en intellectuele genieting sprak ik reeds.

Maar nog sprak ik niet van haar zoo echt menscheelike liefde voor haar Vaderland en Vader.

Voor de eene mag ik verwijzen naar haar smartgevoel als haar, in Januari van '15, het bericht der overstromingen en in April dat van het door ENGELAND EN HOLLAND gesteld ultimatum bereikt; naar haar medevoelen der verjaardagen van ons Koninklijk huis en haar geestdrift wanneer de Nederlandse vlag op de Ambulance mag gheschen.

En voor de andere, naar wat zij vertelt op p. 183, van het uit WEENEN aangekondigd bezoek van Dr. KUYPER in BOEDAPEST, juist, het was in April van '15, toen heel de ambu- lance wegens een geval van vicietyphus, nog in quarantain was. Zij vertelt dan van de lange vrees, die over haar en haar zuster kwam, van haar Vader niet te mogen ontmoeten. Van haar pleiten en smeken en haar vreugde toen, — de quarantaine liep gelukkig ten einde — de moeting haar eindelijk «vanshamen» werd toegestaan, «mits wij naar een deinfec- tie-inrichting ons wilden begeven om gedisinfecte- te worden» en van welke min-aangename kunstbewerking zij dan een beschrijving geeft. (p. 185).

Maar toen ook «kwam de blijdschap der ont- moeting».

En dan nog, die echt menscheelike liefde van de, door congenialiteit, zich aan haar Vader verbonden voelende dochter, wanneer zij met hem en haar zuster van den toenmaligen Hongaarschen Minister-president Graaf TATRA de gasten zijn en zij, eerbiedig en bewonderend, lustert naar het, apria-diner, sover de Euro- peische politiek praten der twee Calvinistische staatslieden.

Maar ook het echt vrouwelijke is bij deze, van verkenning-vrije, voor ideele cultuur voelende, CALVINISTE ongetrept gebleven.

Zoo reikt-ismalike, als is vrouw dit kan doen, vertelt zij van haar smullen aan de kunstproducten van GERBAUD, in een van diens vroetrijke kunstbakkerswinkels (bl. 184).

Zoo heel-gewoon dancschichtig van «de Hongaarsche vrouw, in haar esthetisch mooie kleedij, gracieus gaande door de ruime Boedapest- straten» en van haar met haar zuster, toen het ambulance-pakje zou worden afgelegd, inkoopende doen van kamer-costumes in het mode-magazijn van HOLZKE; van haar blijds- chapp, dat «de spul»-mode voorbij en de «schul»-mode teruggekeerd was» (bl. 222).

En ook zoo in-der vrouwelijk blijkt haar «liefde voor het kind», als ze vertelt van haar omgaan met GIBELLA en JULIA, de twee blinden; met MARBURT, het blinde in doof-stomme meisje; de drie eenige kinderen van «het Blinden-Instituut voor Israëlitische kinderen», die in het hospitaal waren achtergebleven.

Tot zoover over AMBULANCE-LEVEN IN BOEDAPEST. Voor wat ik heb te zeggen van het «tweede gerecht» en «nagerecht» hoop ik nog een plaatsje te vinden in mijn volgende LEESTAFEL. G.

### Uit de Pers.

In de *Groninger Kerkode* waarschuwt Marx tegen een gemeudelike vroomheid, die van het gezag der H. Schrift niet weten wil. Vooral voor de studenten, meent hij, schuilt hierin een gevaarlijke verleiding.

Amici frater.

Er zijn in onze dagen heel wat menschen, die met het Woord Gods hebben afgekeerd, die in elk geval van de onfeilbaarheid van dat Woord niets willen weten, maar die toch zeer godsdienstig zijn. Zij spreken veel over de religie, of liever over de religieuze ervaring. Hun godsdienst is gemoeds- leven.

Het schijnt, dat vooral in de studentenwereld die soet vroomheid nogal opgang maakt. De studentenwereld is een eigen afgeolten wereld, schier afgeolten van het gewone burgerleven. Men heeft dat wel eens afgekeerd, maar het is het best de dingen te nemen zoals zij zijn, als zij tem- minste niet ingaan tegen het Woord Gods.

De menschen maken allerlei kingeijen, en dan nog wel, die er veel minder reden toe hebben dan onze studentie. Wie dit bedenkt, verzoekt zich spoedig met het in alle tijden en alle landen geconstateerde feit, dat de student meent een apart wezen te zijn, die in een eigen wereld leeft, al behoelt dit nu niet zoover te gaan, dat men een eigen catechisatie, ja zelfs een eigen studentenkerk nodig heeft.

In de laatste jaren wordt het meer en meer de gewoonte, dat de studenten desomers conferenties houden, het liefst in de open lucht, conferenties, waarin over allerlei belangrijke zaken, het geest- lijke leven betrefende, gesproken wordt.

Hoe afgeolten de studentenwereld echter ook is, men vindt er dezelfde sommen weer als in het gewone meer alledaagche leven.

Er zijn dus ook verschillende organisaties. Zoo hebben de Orthodoxe studenten hun Neder- landische Christen Studenten-Vereeniging, de N.-S. V. De vrijmijne studenten vormen een vrij- zinnigen Christen-Studentenbond, die zich dus toeigen met de initialen V. C. S. B.

Men heeft gelukkig ook nog een Gereformeerde Studentenvereniging, welke leden den maad durven te dragen van dicht bij de belijdenis der vaderen te blijven.

Vooral in de wetenschappelijke wereld is daar moed voor nodig.

Want men staat daar zoo hoog. Men weet zo- veel, niet waar? Men is het purke van het mens- chend, de fine leus, en het groekt dus wel van- zelf, dat deze blaas der cultuur zich niet kan onderwerpen aan de H. Schrift. Alleen de stum- pers, die maar zoo half en half mee kunnen, die blijven de stiele Orthodoxe handhaven.

Men moet de moderne geleerden in hun tijdschriften maar eens hooren oordeelen over den arbeid van onze Gereformeerde geleerden.

Onder jongelieden is zulke gewoonlijk nog erger. De meester in zijn wijsheid gist, de leerling in zijn waan besist.

Men kan zich zoo eenigzins voorstellen, hoeveel wanwijsheid er in sommige sommersconferenties te bente wordt gebracht. Studenten hebben een eigen wereld, maar zij lijden ook wel aan de kwaal, die de leghij, waarin men is, voor bijna alle men- schen meebrengt.

De moderne wijsheid werkt vooral in de hoofd- den, welke ooren aan den achterkant nog niet geheel droog zijn, wel eens wat verwarrend.

Maar wij moeten niet vergeten, dat er onder

de studeerende jongelieden ook heel veel ernstige zoekende geestes zijn. Juist aan onze Universiteiten is het moeilijk staande te blijven in de waarheid, die men als kind leerde, of den weg te vinden in den doofhof der wetenschap.

Maar daarom ernst en soms met pijnigende vragen in het hart zoeken vele jongelieden de rust voor hun hart, bevrediging voor de zielzucht.

En ik twijfel niet of de besprekingen in de sommersconferenties zijn velen tot zegen geweest.

Wij moeten trachten zulke menschen te leeren verstaan voor we een oordeel vellen.

Het gaat nu echter met de studentenverenigingen een heel vreemd weg op.

De Orthodoxe vereniging stelt vele Ethischen, maar ook vele Gereformeerden onder hare leden. De secretaris is een Gereformeerde oud-predikant, een zoon van Prof. Rutgers, die den dienst des Woords varen liet tot laatste.

De een sterke vereniging met een flink kapitaal die haar conferenties houdt in een groot kasteel met prachtige omgeving. Zeer aantrekkelijk voor jonge menschen.

Maar de bond van vrijmijne studenten schijnt de Orthodoxe vereniging te overvleugelen.

En nu is er sprake van fusie, van samenwerking, zoo niet samenmelting.

De secretaris van de N. C. S. V. heeft ontdet dat het verschil alleen voortspruit uit de omstan- digheid, dat men uit verschillende kringen komt. Orthodoxe en moderne studenten zijn naar hun geloofservaringen in in hun uitsagen volkomen gelijk.

Dr. Ganning vertelde in *Amici*, dat hij nimmer had kunnen gelooven, dat er goede, rijke, geloofs- eraring kon zijn zonder het geloof in den Berg en Zaligmaker Jesus Christus.

Maar zie, nu lang met vrijmijne studenten ge- sproken te hebben, had hij een rijk religieus leven ontdet. Hij moest nu zeggen: het kan D. v. v. z. men kan het waarachtige geloof hebben zonder den Christus als Zaligmaker van sondaren te be- lijden.

De Vrijmijnen en Ethischen spreken van de Christuservaring. En een enkel Gereformeerde predi- kant sprak reeds mee in dien geest.

Een van de leden der Vrij. Studentenvereniging schreef, dat hij niets moest hebben van de oud- modern; voor hem was er maar één geloofservaring, in den geest van Prof. Rutgers. Die was dus voor hem de groote rooing. Een ander zocht het geloof van Jan Ligthart.

Andere bewaarden echter, dat het voor hen nog niet vast stond, dat Christus de voornamste omharing Gods was. Zij seiden er toe om andere figuren hooger aan te slaan.

Men ziet dus, welk een eigenaardig religieus stelling er hier bijeen is gegaard.

En nu zouden de Orthodoxe studenten het daarmee heel goed kunnen vinden?

Dat wordt zeer bedenkelijk.

Bedenkelijker nog, omdat van onze predikanten aan de beweging in de N. C. S. V. lustig meedoen en er voor spreken. Zelfs zijn er van onze hoog- leeraars geweest.

Hoogwaarschijnlijk zullen de oogen wel opengaan, als het tot een samenmelting komt tusschen de Vrijmijne en Orthodoxe vereniging.

Ik wil het althans hopen.

De Gereformeerde studenten hooren in zulk een kring niet thuis, dat staat wel vast. Maar men behoelt in onze dagen vreemde dingen.

Daar heeft men het geval Neutchen. Ik zal er niets van zeggen. De wachters op Sint-muren zullen waken. Maar is het niet eigenaardig, dat een Gereformeerde wetenschappelijk man over deze zaak een brochure schrijft, getiteld: Geen gewens- te vrijheid in de Gereformeerde kerk?

Welk een verwarving van denkebeelden.

De Calvinisten hebben gestreden voor de ge- wetensvrijheid in den staat.

Zij hebben, als het moest, er hun bloed voor gegeven.

Maar gewetensvrijheid in de kerk? Wat is dat nu voor een onzin.

Het geweten is immers in de Gereformeerde kerk uiterst gebonden aan het Woord Gods en aan de belijdenischriften.

Wie het daar niet mee kan vinden behoort in de kerk niet meer thuis. Hij kan heergaan en nie- maad die hem daarin verhindert. Er is niemand die zo'n man of vrouw in de gewetensvrijheid wil krenken. Maar de kerk moet de consciënties toch blijven binden aan de waarheid die zij belijdt?

Anders is zij geen kerk meer. Maar een... ja, ik heb er geen naam voor.

Het niet er in sommige wetenschappelijke hoofden vreemd uit.

Laten onze mannen en vrouwen wakende zijn. Onder den schijn van godsdienst loest de verrijding van allen kant.

Het gevaar van die verduweling der grenzen is veel groter, dan de verrijding van het ongelof.

In die Ethischen zijn heele, beste vrome men- schen, dat niet valt na.

Maar voor onze Gereformeerde belijdenis zijn het de gevaarlijkste lieden.

Men ziet het altijd weer... Zij kunnen, als het er op aankomt, veel beter met de modernen op- schieden dan met zulver Gereformeerden.

Zoals de oudten zongen piepen de jongen.

Daar zullen de Ethische studenten reeds weer samengaan in één vereniging... er is teminste veel kans op... met de vrijmijnen. Ook wordt aan samenmelting met den Gereformeerden stu- dentenbond reeds gedacht.

En als tegen zulke feiten onzerzijds wordt ge- waarschuwd, dan wordt gemeind van ketterjager... zels in de *Vetervind*.

Laat men scheiden. Hoe harder des te liever.

Het een bewijs zijn van getrouwheid onzerzijds.

En wij kunnen niet te getrouw en als het de waarheid geldt niet te hard en te scherp en te onovervleugelen zijn.

Geloof mij, met hartelijke groeten en heilbeden als steeds

gehoel de wwe

MARX.

### Officiële Berichten.

De Particuliere Synode van Zuid-Holland (Zuid) zal D. V. gehouden worden den 19den Juni e.k. te Dordrecht.

Namen der afgevaardigden met de adressen en sninken ter behandeling in te zenden aan den Wed. Ed. Heer J. Sterk van de Weg, Wijn- straat, vóór 28 Ma.

Namen den Kerkeraad van Dordrecht

H. G. de Jonge, *Præses*.

J. STRAK V. D. WEG, *Secr.*

Dordrecht, 7 Mei 1918.

### Particuliere Synode van Noord-Holland.

Vergadering van bovengenoemde Synode D. V. op Woensdag 26 Juni te Haarlem in het kerk- gebouw aan de Ged. Oude Gracht, des voor- middags ten 10 ure.

De door den Kerkeraad van Haarlem voor de regeling van deze zaak benoemde Commissie, verzoekt alles wat voor het agendum bestemd is, ook de namen en adressen der Deputaten en van hunne seconden, zoo spoedig mogelijk te zenden aan

Haarlem, 7 Mei 1918.

Rijperdappak 20.

### Buitenland.

Zwitserland. Fransch-Zwitserland

laet de Baselsche zending los.

Het volgende is ontleend aan het *Journal Religieux* van 23 Febr. 1918:

«De leerling is geworpen. In een vergadering te Lausanne in de Gemeentehal van St. François gehouden, heeft Fransch-Zwitserland zich van de Baselsche zending losgemaakt. Om den schijn heeft het — en wel op voorstel van den treu- schied en echt-christelijk denkenden en ge- voelenden philanthroop Ernest Favre te Genève — besloten aan de Baselsche zending zijn «broeder- lijke gevoelens», en «daarmede zijn broederlijke geestdheid» te kennen te geven maar des te meer verwonderlijk en bevreemdend blijft het feit, dat het kleine, Romaansche Zwitserland neemt — onder Engelsche vlag, of ook met Engelsch geld? — den verdere zendingarbeid der voormalige Baselsche zending in Indië en eventueel ook op de Goodkust voor zijn rekening!!

Zoo hebben het vijftig vertegenwoordigers der Zendingvrienden van West-Zwitserland te Lausanne, onder voorzitterschap van den predikant Haller, enige dagen geleden besloten. Zoo werd de arbeid van het grootste Z